

Huomioita vastauskäytänteiden ajallisesta muutoksesta: esimerkkinä *jep*

Olemassa olevat keskusteluarkistot (kuten HY:n keskusteluntutkimuksen arkisto) sisältävät nauhoitteita jo vuosikymmenien ajalta. Tämä mahdollistaa enenevässä määrin vuorovaikutuskäytänteiden ajallisen muutoksen tarkastelun (ks. myös Couper-Kuhlen 2021). Tässä esitelmässä kuvataan muutoksia, joita on havaittavissa tiettyjen dialogipartikkeleiden tehtävissä – sekä käyttöalassa että frekvenssissä (kuten *okei*, *aa*, *aijaa*, *jep*). Tarkemmin keskitytään partikkeliin *jep*.

Jep on dialogipartikkeli, jonka keskeinen käyttö on *Kielitoimiston sanakirjan* (s.v. *jep*) mukaan myöntävän vastauksen antaminen. Partikkelin alkuperä on amerikanenglannin *yep*, jonka rantautuminen Helsingin slangiin on ajoitettu 1940-luvulle (Paunonen 2007). Tekeillä oleva, digitaaliseen sanomalehtiarkistoon perustuva tutkimus (Visakko ym. tekeillä) kuitenkin osoittaa, että partikkelin käyttö on itse asiassa alkanut jo 1910-luvulla – ei tosin Suomessa puhuttavassa suomessa vaan amerikansuomalaisten keskuudessa, mistä se on levinnyt Suomessa puhuttavaan suomeen. Keskustelunauhoitteet (1990-luvulta alkaen) taas kertovat viimeaikaisista käyttöalan muutoksista: 1990-luvulla partikkelia esiintyy niukasti, lähinnä puhelinkeskustelun siirtymissä, kun taas n. 2010-luvun puolivälistä alkaen kerätyissä aineistoissa *jep* on taajaan käytetty resurssi erityisesti nuorten aikuisten kielessä. Nyky-*jepin* käyttökonteksti on myös erilainen verrattuna vanhempiin nauhoitteisiin: se esiintyy tyypillisimmin samanmielisyyttä hakevissa konteksteissa aiemman vuoron relevanssin vahvistavana vastauksena (ks. Koivisto & Lehtonen 2025).

Esitelmässä tarkastellaan paitsi *jep*-partikkelin muuttuneita käyttökonteksteja puhuttujen ja kirjoitettujen vuorovaikutusaineistojen valossa, myös sitä, millaisia resursseja puhujilla on ollut käytössä silloin, kun *jep* ei vielä esiintynyt samanmielisyyttä hakevissa konteksteissa. Huomio kohdistuu siis keskenään samankaltaisten sekventiaalisten ja toimintakontekstien analyysiin eri-ikäisissä aineistoissa (vrt. Dingemanse & Floyd 2014: 197). Näin saadaan (alustavaa) tietoa siitä, millä tavoin kielellisten resurssien valikoima tietyssä toiminnallisessa kontekstissa voi muuttua ajan saatossa.

Lähteet

Couper-Kuhlen, E. 2021. Language over time. Some old and new uses of OKAY in American English. *Interactional Linguistics* 1, pp. 33–63.

Dingemanse, M. & Floyd, S. 2014. Conversation across cultures. In N. J. Enfield, Paul Kockelman, Jack Sidnell (eds.) *Cambridge Handbook of Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Koivisto, A. & Lehtonen, H. 2005. Contemporary uses of Finnish *jep* ('yep') in messaging interaction: confirming a shared understanding. *Nordic Journal of Linguistics*, 1–23.

Paunonen, H. 2017. *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja*. WSOY.

Visakko, T. & Lehtonen, H. & Koivisto, A. (tekeillä). *Jep! Diskurssipartikkelin matka amerikansuomesta nuorisokieleen*. Käsikirjoitus.